

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Rajtol a Maccabi Európa Játékok (5. oldal)

Óbuda a Római-partnál kezdődik (14-15. oldal)

Zsidó Kulturális Fesztivál
(7-10. oldal)

Goldziher Ignác: Az arab és a zsidó filozófia kölcsönhatása

Főrubrik, dr. Frölich Róbert rovata – egy időre – némileg megváltozik. Az oldalon továbbra is jórészt a zsidó vallásról, ünnepekről, szokásokról, történelemről, hősookról stb. szóló cikkek szerepelnek majd, ám mostantól régi nagyjainktól. Most Goldziher Ignác (1850-1921) a zsidó és az iszlám filozófia kapcsolatáról megjelent írásaiból szemezgetünk. Goldziher 1874-től a Pesti Izraelita Hitközség titkára, 1900-tól az Országos Rabbiképző Intézet óraadó tanára volt. A magyar mellett nyolc külföldi akadémia választotta tagjául, míg két egyetem díszdoktorául.

Kora egyik legnagyobb sémi filológusa volt. Megalapította a modern, kritikai módszerekkel dolgozó iszlám-történeti kutatásokat, a muszlim vallási eszmék fejlődését vizsgálta. Írt az iszlám és a zsidó-keresztény hagyomány kölcsönhatásairól, mint a zsidó tudományok jelentős művelője. Innentől adjuk át neki a szót, s lapozzuk fel az Arab filozófia című munkáját. /Teljes egészében: <https://tinyurl.com/y222lufh/>

A muszlim és az általa befolyásolt zsidó filozófia - a nyugati skolasztikára tett hatása révén - figyelemre méltó helyre tarthat igényt a középkori filozófia történetében. Korábban az iszlámon belül létrejött filozófiát jobbra arabnak nevezték, s mindmáig gyakorta tartják számon e járatos névvel, minthogy rangos képviselői - lettek légyen arabok, perzsák vagy törökök - műveiket arabul, az iszlám vallásának klasszikus nyelvén írták. Mivel azonban az e kultúrterülethez tartozó zsidó gondolkodók is ezt a nyelvet használták filozófiai eszmék kifejtéséhez, helyesebb, ha a kettőt a továbbiakban tárgyalandó gondolatmenet számára mint muszlim és mint középkori zsidó filozófiát különítjük el.

Az arab filozófia hatása a zsidóságra
Az arab filozófiai irodalom jelentős közvetlen befolyással volt a középkori zsidó filozófia fejlődésére. Miután az arab kultúrkörbe

bekapcsolódnak, a zsidóságban minden szellemi mozgalom viszatüköröződik, amely a muszlim világában megjelenik. A muszlim filozófia három irányzatának, közvetlenül keletkezésük után egészen kiváló képviselői támadnak a zsidóságban.

Racionalista mozgalmak

Racionalista és szektás megnyilatkozások a perzsa zsidóság körében már a 8. század elején a hagyományos tanok alapjait kezdték ki. A 9. században a merész Balh-i kritikus, Haiyüa 200 Ellenvetésében még a Bibliát is kifogás tárgyává tette. Az tehát, hogy környezetük filozófiai módszereit átvették, mérséklően és szabályozóan hatott rájuk, és vallási hagyományukat a felvilágosult hívők szelleméhez közelítette.

Rabbinikus mutakallimok

A rabbinikus zsidóságban a kalām-ot ebben a korszakban Gāōn Sacadya b. Jūsuf (megh. 942) képviseli, akinek legfontosabb - S. Landauertől arab eredetiben kiadott - műve főként azt példázza, hogyan igazodott a muctazilita vallásfilozófia a zsidóság hagyományához. Sacadya a kalām-módszer alkalmazása során nagyobb szabadsággal járt el, különbözvén a dogmatikusan elmélkedő karaitáktól, akik muszlim mintaképeiket híven követik, s rendszerükben az atomokról szóló tant is megőrzik. Visszautasítja e tant, de nem zárkózik el minden arisztotelészi és platóni hatástól.

Abraham ibn Dā'ūd

Az arisztotelészi filozófia zsidó-arab irodalmának legrégebb emléke a Toledó-i Abraham ibn Dā'ūd (megh. 1180) Magasztos hite: Azzal a céllal, hogy az akarat-szabadság filozófiai nézetét a vallás tanaival teljes összhangba hozza, vizsgálatait az arab arisztotelizmus (az ő korában ezt utoljára

Avicenna foglalta össze) főbb gondolatait összegző vezérfonállal vezet be. A fizika és a metafizika (ideértve a lélekre vonatkozó tant) alapfogalmainak leírása után áttér a hittételek - az isteneszme, a prófécia és az akaratszabadság - filozófiai fejlődésének kérdésére. A filozófia alaptételeit a vallási hit szempontjából vizsgálja. Azon buzgólkodik, hogy bebizonyítsa: ezek az elméletek egybevágóak a Szentírással, amely nézete szerint a filozófiai igazságoknak a nép szája íze szerint való kifejezése.

Maymūnī

A Magasztos hit, amelynek arab eredetije elveszett, merész előmunkálat volt egy olyan műhöz, amely e feladatok átfogó megoldásával a zsidóság arisztotelészi vallásfilozófiájának csúcspontja: ez pedig a nagy zsidó Arisztotelész-követő, Moše b. Maymūn (Maimonidész, megh. 1204) A tévelygők útmutatója című munkája.

Megkísérli, hogy az (általa huszonöt állításban összegzett) arisztotelészi igazságok alapján jellemezze a legfontosabb vallási tanokat, amelyek bemutatására - bizonyítása szerint - módszere tökéletesen elégtelen. Ekképpen próbálja összhangba hozni a vallás és a filozófia tanait a 'tévelygők' számára. Nyomatékosan hangsúlyozza az első ok: Isten egyedülvalósága mellett annak nem anyagi voltát, s ezt mint az istenképzet egyedül lehetséges formáját a legszélesebb tömegnek is meg akarja tanítani. Közben igen határozottan hadakozik minden népi elképzelés ellen, amik számára egyenértékűek az ateizmussal.

*

A rovatban megjelenő írásokat eredeti formájukban adjuk közre, így nem szerkesztjük, s nem javítjuk a mai kor helyesírásának megfelelően!

I M A R E N D

Hétköznap: 7:30-kor kezdünk reggel, az **esti ima** időpontja **vasárnaptól** 18:00 óra, helyszín a Talmud-Tórában.

Az esti ima előtt fél órával, sakk, kártya, kávé és tea várja híveinket!

Péntek esti ima: 18:00-kor a **Dohány Templomban**.

Szombat reggeli ima a Dohány Templomban Sachrisz: 9:30

Tóraolvasás: 10:00 Muszáf ima: kb. 10:45

Vasárnap reggeli ima: 8:00-kor, **esti ima:** 18:00-kor, mindkettő a Talmud Tórában.

A péntek esti kiddust, illetve a szombat délutáni sálesüdeszt szintén a Talmud-Tórában tartjuk.

Sálesüdeszek kezdete a következő hetekben:

augusztus 3.	18:30	augusztus 10.	18:30
augusztus 17.	18:30	augusztus 24.	18:30
augusztus 31.	18:30		

Dombi Gábor

Rendszerváltás a Síp utcában - A magyar zsidóság 30 év távlatából (1. rész)

Négy részes beszélgetés-sorozatot indított az Alapítvány a Dohány utcai zsinagógáért, hogy visszatekintsen a harminc évvel ezelőtti rendszerváltás korára és eseményeire. Először, június 27-én, a Goldmark-teremben két főrabbi Kardos Péter és Frölich Róbert, illetve Fekete László főkántor válaszolt Dési János kérdéseire.

Hogy a rendszerváltás és előtörténetének históriája még nem történelem, annak bizonyítéka, hogy többen is visszautasították a beszélgetésre hívást arra hivatkozva, nem akarnak régi sebeket feltépni, nem szeretnének senkit megbántani. A rendszerváltás előtt a hatalom retorziójától való félelem a Síp utcai szervezet mindennapjainak része volt. Akkoriban (1988-ban) írtam első szakdolgozatom, s a hitközség szervezetszociológiáját választottam témául. Csak Bakos Lajos alelnök és dr. Seifert Gézáne főtitkár aláírásával ellátott engedéllyel járhatam a hitközségi intézmények folyosóin, s máig emlékeztem a rettegés, amellyel fogadtak: vajon mit akarhat igazán ez a fiatal ember?

E félelemre, a változásra, s az antiszemita közbeszéd vad hullámaira emlékeztek a beszélgetés résztvevői. Kardos Péter felidézte Losonci András MIOK-elnök (Magyar Izraeliták Országos Képviselete, a MAZSI-HISZ elődje) utolsó korszakát, amikor az MSZMP pártfőtitkára, Grósz Károly, a fehérterror rémét festette fel a párt bukása esetére. Sokan gondolták a Síp utcában: a szovjet csapatok kivonulása után a fasizmus jöhet el Magyarországra, hiszen vasárnaponként Csurka István a rádió Vasárnapi Újság című műsorában antiszemita jegyzeteket olvasott fel, amelyek korábban nem hangzhattak volna el.

– A szabadság mellett sok szenny és mocskok jött elő. Az első 5-6 év borzasztó volt – emlékezett vissza Kardos főrabbi. – De Izrael maradt a remény a magyar zsidóság számára. Napjainkban ez is a helyére került. Egy-egy letűnő politikus után mindig jött egy még antiszemita.

A rendszerváltás előtti korszakra visszatekintve központi helyet kapott a besúgók kérdése. Kardos a szervezési próbálkozások miatti öngyilkosságra és Amerikába menekülésre; Frölich saját szervezésének kísérletére emlékezett vissza az Állami Egyházügyi Hivatalban (ÁEH). „Ha nincs rendszerváltás, akkor ma nem ülök itt” – fűzte hozzá.

– Nem tiltottak meg soha semmit – mondta Kardos Péter. – Csak behívtak, és azt mondták: főrabbi úr, Ön egy olyan bölcs ember. Nem gondolja azt, hogy... És én olyan bölcs ember voltam, aki tudta, el kell tartani a családot, így mindig ugyanazt gondoltam, mint ők. Ezért az engedélyükkel Svédországba távoztam, de az útlevelet azzal a feltétellel kaptam meg, hogy nem jövök vissza.

Mégis visszatért.

A rendszerváltáskor az elnyomott különböző zsidó identitások felszínre kerültek – emlékezett vissza Fekete László. Emlékei szerint a megalakuló Magyar Zsidó Kulturális Egyesületet is sokan a hitközség ellenlábásának látták; s a szószékről is reagáltak a rabbik a mindenkit foglalkoztató kérdésre, hogy a zsidóságra, mint népi, nemzeti identitásra, vagy mint vallásra tekintünk. A magyar zsidóság azért is került támadá-

A Joint, az izraeli követség és az amerikai vendégek egy másik világot hoztak a hitközségbe – emlékezett Frölich Róbert. – a vasfüggönyön túli zsidóságról, s eufóriát, hogy nem vagyunk bezárva, és nem vagyunk egyedül.

A beszélgetésen komoly figyelmet kapott a rendszerváltáskor kibomló zsidó reneszánsz és a vallásosság kérdése. Kardos Péter úgy vélte, ez a reneszánsz öt évig tartott. Míg a szocializmusban a „dafke”, vitte be az embereket a templomokba. Az új felszabadulás után zsugorodtak a templomok közösségei annak ellenére, hogy megalakultak zsidó iskolák, létrejöttek táborok, szabadabbá vált a cionista mozgalom. Frölich főrabbi szerint a rendszerváltás előtt a templomba járás felért egy szimpátia- és rendszerellenes tüntetéssel. Akkoriban még a zsidónegyedben működtek kisebb imaházak, voltak kóser hússzékek.

Mára ezek eltűntek. Bár a rendszerváltás felszabadította a zsidó emóciókat, de a beáradt szekuláris, modern világ el is távolította a zsidókat a templomokból. Dési János utolsó kérdésére, ami drámai véget adott a rendezvénynek – tudtak-e élni a vallásilag szervezett zsidók a lehetőségekkel – Frölich Róbert válaszolt.

– Az elmúlt 30 évben történéseiben valamilyen társtettesek vagyunk a Síp utcában. Nem itt tartanánk, ha élünk a lehetőségeinkkel. Képzhetünk

volna sokkal erősebb, magasabb szintű, országos vallási, oktatási és szociális hálózatot. Az első öt évben többen fordultak meg a hitközség környékén, mint azóta összesen. Az akkor idejött fiatalokat nem tudtuk megtartani, noha velük aktívabb közösségünk lennének. Nem lennének tele a templomaink minden reggel és este imádkozó tizenévesekkel – ez utópia. De a civil szerveződéseink, az oktatási intézményeink erősebbek lettek volna, ha megbecsüljük az emberekben rejlő potenciált.

sok keresztüzébe, mert nem „magyar zsidó”, hanem „magyarországi zsidó” kifejezés került az új szervezet nevébe – tette hozzá Kardos főrabbi. Izraelhez való viszony szintén központi kérdés lett a rendszerváltáskor. Fekete főkántor szerint megjelent a korábban elfojtott cionizmus eufóriája. Az emberek végre kifejezhették Izrael iránt érzett rokonszenvüket. Kardos főrabbi emlékezett: akkoriban az i.tentiszteletek a Hatikvával végződtek, izraeli és magyar zászlókat állítottak minden zsinagógába – kivéve az orthodoxokat. S az Új Élet első szabad száma Izrael címerével a címlapon jelent meg.

Nem mondanak ellent a fizikának a Holt-tenger süllyedő sókristályai

Megfejtették a Holt-tengerben lesüllyedő sókristályok titkát izraeli és amerikai kutatók. A tudósokat nagyon érdekelte a folyamat, amely miatt a sókristályok lassan lesüllyednek és elterülnek az izraeli-jordániai tó fenekén, mivel ez látványosan ellentmond a fizika szabályainak.

A Kaliforniai Egyetem, az Izraeli Geológiai Kutatóintézet (GSI) és a Bar-Ilan Egyetem tudósainak közös tanulmánya, amely a Water Resources Research című tudományos lapban jelent meg, magyarázatot ad a szokatlan jelenségre, és segít annak megértésében, hogyan alakultak ki a Földön a nagy sóraktárak.

A Holt-tenger a világ legalacsonyabb szárazföldi pontján, több mint 433 méterrel a tengerszint alatt fekszik Izrael délkeleti részén. Vízében nincs élet a magas, több mint 34 százalékos sótartalom miatt. 1979-ben fedezték fel, hogy a víz felsőbb rétegeiben kiváló sókristályok lassan, a kutatók szerint havazásra hasonlító módon leszállnak és felhalmozódnak a fenéken.

Nyáron a nap felmelegíti, és részben elpárologtatja a felszíni vízréteget, így az a terület még sósabb. A hőszerű só innen származik, a kristályok apró rudacsökké állnak össze, amelyekre egyre több réteg rakódik. Az ezeket körülvevő melegebb, kevésbé sűrű víz azonban nem keveredik az alatta lévő hidegebb réteggel. Ezért volt eddig rejtély, hogyan jutnak le a sópelyhek a fenékre.

A tudósok számítógépes szimulációk segítségével arra jutottak, hogy amikor a tóban hullámok vagy más mozgások hatására a felső vízréteg megremeg, a sórudacsok turbulenciát képeznek, a meleg víz pedig emiatt lejut a hidegebb rétegbe. Mivel a hó gyorsabban oszlik el, mint a só, a lejutó víz gyorsan kihűl. Amint a víz lehűl, csökken a sótartalma, a sórudacsok széttöredeznek és kristályok formájában süllyednek le.

Zárásként oszlassunk el egy tévhitet egy talán meglepő ténnyel, a Holt-tenger valójában nem is tenger, hanem egy kb. 600 négyzetkilométeres tó.

Pesti Sólet menü a

www.izraelinfo.com

/Bea Bar Kallos Szabó Orsi és (Macesz)/ receptjei alapján

Ötperces leves forró napokra

Hozzávalók: 1 konzerv csicseriborsó, 3 kis uborka meghámozva, 4 doboz 3%-os joghurt, 1 citrom leve, 1 dl hideg víz, 1 kis csokor menta, só, bors.

Elkészítés: Valóban nagyon egyszerű és gyorsan elkészül ez a leves. Mindent egy nagy tálba tesztek, és alaposan összeturmixolom (egy botmixerrel). Tálaláskor friss mentát, olívaolajat és pirított diót, vagy pisztáciát szórok rá.

Vega töltött paprika

Hozzávalók: 2 padlizsán (egészben megsütve), 30 gr rizs, 30 gr vöröslencse, 1 evőkanál zabpehely, 1 db tojás, 1/2 fej hagyma (kicsi), 6 db paprika, 1 doboz paradicsompüré, só, bors, 2 db szárzeller, 2 dl víz

Elkészítés: A hagymát finomra vágom, majd picit olajon elkezdem pirítani a rizzsel és a lencsével, sózom, aztán 1,5 dl vízzel felöntöm és megfőzöm. Meghámozom az egészben sült padlizsánokat, és a megfőtt rizshez adom. Belekeverem a masszába a tojást, ha nagyon folyós, a zabpehelyet, majd sózom, borsozom és kicsit állni hagyom. A paprikáknak kivágom a csutkáját, és beletöltöm a masszát, majd a megtöltött paprikákat egy mélyebb lábosba teszem, ráöntöm a paradicsompürét, illetve a vizet. Továbbá, beleteszem a megmosott szárzellert egyben, és egy mokkáskanál cukrot, végül alacsony lángon keszre főzöm. Főtt krumplival, vagy magában tálalom. Forróan, vagy hidegen, ahogy épp jölesik.

Mákos túrógombóc szilvakompóttal

Hozzávalók: A gombóchoz: 0,5 kg túró, 4 nagy tojás, 2 dl búzadara, 10 dkg mák
A kompóthoz: 0,5 kg szilva, 1 dl vörösbor, 1 dl aszaltszilvalé, 1 evőkanál cukor (függ a szilva édességétől), 1 rúd fahéj, pár szem szegfűszeg. /Ha keletiesen is szeretjük, 2 ek rózsavíz./

Elkészítés: A túró összekeverem a tojásokkal és a grízzel, majd 2 órára hűtőbe teszem letakarva. Ezt követően kisebb gombócokat formázok a masszából, és enyhén sós, forró vízben kifőzöm. A serpenyőben enyhén megpirított mákba forgatom. A szilvakompóthoz a szilvákat negyedelem, majd felteszem főni a borral, szilvalével, fűszerekkel, és addig főzöm, amíg nem puhul meg a szilva. Nem kell teljesen szétfőzni, de fontos, hogy a szősz alatta szépen besűrűsödjön. A gombócokat megszórom porcukorral, és a szilvakompóttal tálalom.

Hétfőn rajtol a budapesti Maccabi Európa Játékok

Kilencven évvel az első, az 1929-es prágai viadal után tér vissza újra Közép-Európába a Maccabi Európa Játékok, amely hétfőn, július 29-én kezdődik több sportágban is. A sokakat érdeklő megnyitó másnap este 20:30 lesz az Új Hidegkúti Nándor Stadionban.

Magyarország legnagyobb multisport versenye – hirdetik a Játékokat a szervezők. S valóban, minden szempontból hatalmas lesz a rendezvény, amely a szokásokhoz híven nem csak a sportról, de a zsidó kultúráról, barátságokról és sok egyébről szól. Hogy ne csak a levegőbe beszéljünk, íme pár adat.

A Játékokon 41 ország – több Észak-, és Dél-Amerikából, s a Dél-Afrikai Köztársaság is -, bő 2500 sportolója áll rajthoz, köztük 690 junior. /A teniszezőknél 200 nevezés érkezett!/ Edzőkkel, kísérőkkel, vezetőkkal a delegációk összesített létszáma eléri a háromezret. Továbbá, 500 önkéntes dolgozik a sikeres lebonyolítás érdekében. Ennek is köszönhetően egy hét alatt 78 ezer (!) adag étel készül a résztvevők számára.

A viadalon 24 sportág 63 versenyszámában osztanak érmeiket. A legidősebb sportoló 86, míg a legfiatalabb 10 éves. Legnépesebb, majd 300 fős küldöttséggel a németek érkeznek, de sokan jönnek az Egyesült Államokból és Nagy-Britanniából is. A magyar delegáció tagjai 16 sportágban 209-en várják a megmérettetést. Az 55 junior korú

versenyző között akad, aki a „open” kategóriában indul, de a 71 masters korhatárt elérő között is lesz ilyen. A 34 hölgy mellett 175 férfi sportolónkért szoríthatunk. Nálunk a legidősebb 81 éves, míg a legfiatalabb 13.

A 15. Maccabi Európa Játékok nyitóünnepsége július 30-án, 20:30-kor kezdődik az Új Hidegkúti Nándor Stadionban. A csapattagok, akár egy olimpián, országonként vonulnak be a stadionba. /Jelen állás szerint az M4 élőben közvetíti az eseményt!/
A záróünnepséget augusztus 6-án rendezik, a budapesti Hajógyári-szigeten, az Európa-hírű Sziget Fesztivál helyszínén. A közös vacsora, az ünnepség, a záróbuli után a 18 éven felüli résztvevők csatlakozhatnak a másnap kezdődő, de már aznap nyitva tartó Sziget Fesztivál nulladik napi programjaihoz.

Fontos még szót ejtenünk a – magyar sportolókat érintő is – különböző helyszínekről: az esemény központja, s számos sportág házigazdája a Ludovika Campus. Az úszás és vízilabda küzdelmeit a legméltóbb helyen, a Hajós Alfréd uszodában bonyolítják le. A vívók a Vasas Pasaréti Sportközpontjában lépnek pástra, a Nemzeti Lovarda ad otthont a lovasversenyeknek. A futsalosok a Láng Sportcentrumban, a labdarúgók a Lantos Mihály Sporttelepen csatáznak. A teniszezők pedig a Feneketlen-tó szomszédságában püfölik majd a labdát.

A Játékok alatt kövesse a Maccabi VAC honlapját: <https://maccabi.hu/> és facebook oldalát. A magyar versenyzők friss eredményei mellett rengeteg érdekességet olvashatnak, így arról is, hogy akadt, aki fiatakként legyőzte Roger Federert...

A Játékok alatt kövesse a Maccabi VAC honlapját: <https://maccabi.hu/> és facebook oldalát. A magyar versenyzők friss eredményei mellett rengeteg érdekességet olvashatnak, így arról is, hogy akadt, aki fiatakként legyőzte Roger Federert...

Botfalvai Ági is a versenyzők között

Büszkén jelenthetjük, miként az elmúlt Maccabi eseményeken megszokhattuk, ezúttal is lesz a résztvevők között, aki Dohány körzet tagja. /Tessenek majd neki szurkolni a helyszínen!/ Botfalvai Ági a masters úszók között áll rajthoz.

– Gyerekként a Budapesti Spartacusban úsztam, s Egerszegi Krisztina mestere, Kiss László volt az edzőm – tudtuk meg Ágitól. – Tíz éve kezdtem újra, a Budapesti Delfinek szenior egyesületben. Bár már nem az eredményekért, hanem az egészségemért úszom, de minden dobogós hely örömet szerez. S többször nyertem országos bajnoki címet 100 és 200 mel-

len. Utóbbi a kedvencem, de ez a szám sajnos nem került be a programba. Ezért most 50 mellen és 1500 gyorson állok rajtkőre. Négy éve, a berlini Európa Játékon is szerettem volna indulni, ám akkor nem rendeztek masters versenyeket. Így itthon lesz az első maccabis versenyem, ami biztos nagy élményt jelent majd.

Aki teheti, látogasson el az úszóversenyekre, melyeket az utolsó két napon (augusztus 5-6., hétfő-kedd) rendeznek.

Jusztin Ádám: megható pillanatok, jó hangulatot és harminc érmet várok

Jusztin Ádám több Maccabiah-n és Európa Játékokon is szerepelt a kosarasokkal. Sőt, utóbbin 1995-ben a dobogó tetején is állhatott! A Maccabi VAC elnöke a Pesti Sóletnek beszélt arról, hogy mit is vár a Játékoktól.

– Először is, felejthetetlen megnyitó ünnepséget, majd örömteli záró ünnepséget remélek – kezdte Ádám. – A kettő között, kemény küzdelmekre, kimagasló teljesítményekre, és persze sikeres eseményre számítok. Remélem, hogy a zsidó közösség megfelelően mutatkozhat be Budapesten. Lesznek megható pillanatok, így akár könnyek is, amikor a 3000 résztvevő, a gyönyörű Dohány utcai zsinagógában köszönti a szombatot. S ahogy az lenni szokott, ismét rengeteg barátság születik majd az egy hét alatt.

– Sportolóinktól harminc érmet várok. Bizom benne, hogy a legfényesebbet is szerzünk bridzsben, lovaglásban, úszásban és vívásban. No és remélem, hogy győzni tudnak a két hete, a Pánamerikai Játékokon első vízilabdázóink is. És ami a legfontosabb, egy bejelentést várok, az új zsidó sport és kulturális központ kapcsán...

DOHÁNY KÖRZET AUGUSZTUSI PROGRAMJA

Minden hétköznap reggeli ima 7:30, esti ima 18:00 a Talmud-Tórában, vasárnap és munkaszüneti napokon reggeli ima 8:00, esti ima 18:00 a Talmud-Tórában.

- Augusztus 2. Esti ima **kivételesen a Hősökben 19:00**, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Augusztus 3. Reggeli ima a Dohányban 9:30 a Talmud-Tórában 18:30
- Augusztus 9. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Augusztus 10. Reggeli ima a Dohányban 9:30 Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 18:30
- Augusztus 11. **Tisó BöÁv, böjtnap**
- Augusztus 16. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Augusztus 17. Reggeli ima a Dohányban 9:30 Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 18:30
- Augusztus 23. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Augusztus 24. Reggeli ima a Dohányban 9:30 Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 18:30
- Augusztus 29. **AZ ÖRÖM FÉNYEI** - Zsinagógák vonzásában Nádor Éva és László Gábor **könyvbemutatója a Goldmark-teremben 16:30**
- Augusztus 30. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Augusztus 31. Reggeli ima a Dohányban 9:30 Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 18:30

Brisz a Talmud-Tórában

Négy generáció: az újszülött, az édesapa, a nagypapa és a dédpapa

Július 9-én délután került sor Gárdos András és Zalka Szabina kisfia, Alfréd briszére. A gyermek a Szimche ben Ariel nevet kapta. A fiatalúr békésen aludt, s bár a műtét kezdete... felébresztette, s ekkor gögicsélt kicsit, már most igazi férfiként viselte a szövetségbe fogadást. Ezt követően kicsit evett, majd derekasan állta az ünneplők, a gratulálók „rohamát”.

MEGHÍVÓ

Minden érdeklődőt szeretettel várunk

Nádor Éva- László Gábor
AZ ÖRÖM FÉNYEI-
Zsinagógák vonzásában

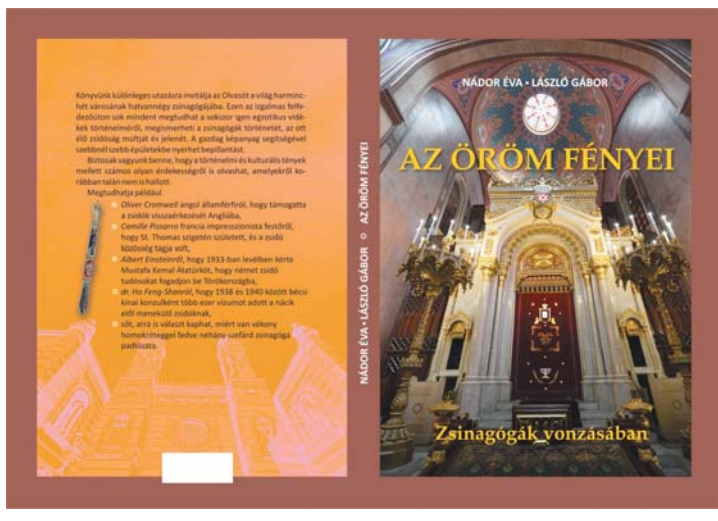
című könyv bemutatójára

2019. augusztus 29-én 16:30 órakor.

Helyszín:

Goldmark-terem.

(1075 Budapest Wesselényi utca 7.)

Támogassa zsinagógánk alapítványát!

Az Alapítvány a Dohány utcai zsinagógáért az elmúlt években rengeteg programot szervezett a körzet hívei számára (kirándulás, múzeumlátogatás stb.), de környezetünk szebbé alakításáért is rengeteget tett Nádor Tamás elnök vezetésével. Elég megemlíteni az Emánuel park átalakítását, a sírkert rendbetételét, vagy éppen a Dohány templom orgonájának felújítását. S persze még hosszan sorolhatnánk, megemlítve, hogy minden évben anyagi segítséget nyújt valamely zsidó intézménynek. Kérjük, támogassa Alapítványunkat!

Bankszámlaszám: 11707024-20359234-00000000
IBAN: HU71 1170 7024 2035 9234 0000 0000

Sztárfellépők az idei Zsidó Kulturális Fesztiválon

Idén szeptember 1. és 9. között rendezik meg Budapest legnagyobb zsidó művészeti rendezvényét, a 22. Zsidó Kulturális Fesztivált, amely ebben az évben is világszínvonalú programokkal, nemzetközi híró fellépőkkel és csodálatos helyszínekkel várja a látogatókat. A visszatérő vendégek már tudják, hogy a szervezők számára a számos különböző szellemi

hatásból táplálkozó, kivételesen gazdag magyar zsidó kultúra bemutatása nem csak a feladat, de a legbelső szívügyünk. Hiszen a közös kultúra is összeköti a zsidókat és nem zsidókat, vallásosokat és nem vallásosokat, fiatalokat és időseket, anyaországi és határon túli magyar hitsorsosokat.

A társadalomban a művészet a közvetítő eszköz, amely révén megtalálhatjuk a legegyszerűbb utat a másik ember felé, ezért ez a rendezvénysorozat nem csak a művészet szeretete és szemléletformáló, világjobbító ereje miatt fontos, hanem azért is, mert a Zsidó Kulturális Fesztivál révén megmutathatóak a magyar-zsidó kultúra kincsei, tradicionális-, komoly- és könnyűzenei remeklései, irodalmi művei.

Az idei Zsidó Kulturális Fesztivál programjainak kialakításakor is, akár az előző években, az igényesség és a magas színvonal kettős jelszava vezette a szervezőket. Szerencsések vagyunk, mert a kortárs zenei élet olyan kiválóságai fogadták el meghívást, mint

Balázs Fecó, Bódy Magdi, Bodrogi Gyula, Bródy János, Gerendás Péter, Illényi Katica, Király Viktor, Malek Andrea, Müller Péter Sziámi, Szulák Andrea, Tolcsvay László, Voight Ági, Zséda. És még mások! Továbbá olyan remek együtteseket láthatunk vendégül, mint a Budapest Klezmer Band, a Sabbats-hong Klezmer Band, vagy a Vujicsics-Söndörgő. Szokás szerint lesznek könnyűzenei rendezvények éppúgy, mint népzenei koncertek. Sőt, idén először különleges szalonesteket is rendeznek a klasszikus zene rajongóinak.

A Dohány utcai zsinagóga mellett ismét több helyszínen várják az érdeklődőket a Fesztivál szervezői. Idén is sok érdekes előadásnak ad otthont a Hegedűs Gyula utcai és a Frankel Leó úti zsinagóga, a Goldmark-terem illetve a Bálint-ház, továbbá a Wesselényi 17 és a Budapest Music Center.

További információk, részletek és jegyek:

www.broadway.hu,

www.zsidokulturalisfesztival.hu

Programok a zsinagógánkban

2019. szeptember 1. (vasárnap) 19:00

Budapest Klezmer Band és vendégei:
Jordán Adél, Fesztbaum Béla

2019. szeptember 2. (hétfő) 19:00

Bródy János koncertje

2019. szeptember 3. (kedd) 19:00

Vujicsics és a Söndörgő együttesek
Vendég: Tolcsvay László

2019. szeptember 4. (szerda) 19:00

Zsoldos Imre 100 és Sárosi Katalin emlékest
Fellépők: Szulák Andrea, Bódy Magdi, Veres Mónika Nika, Klein Judit, Király Viktor, Csonka András, Bodrogi Gyula-Voight Ági.
Konferál: Nadas György

2019. szeptember 5. (csütörtök) 19:00

Illényi Katica koncert

2019. szeptember 8. (vasárnap) 19:00

Balázs Fecó koncert

2019. szeptember 9. (hétfő) 19:00

OPERETTGÁLA – Budapest, Te csodás...
Közreműködik: Bársony Bálint és zenekara, Árvai Dániel, Gats Éva, Homonnay Zsolt, Kollár Péter Erik, Koós Réka, Sipos Mariann

Nyerjen jegyet a Dohány-koncertekre!

Az elmúlt évekhez hasonlóan játékra invitáljuk a Pesti Sólet olvasóit! A Zsidó Kulturális Fesztivál szervezői jegyeket ajánlottak fel azokra a programokra, amelyeknek a Dohány zsinagóga ad otthont. Nem kell mást tenni, mint az alábbi kérdésekre helyesen válaszolni. /Sokat segít a Fesztivál honlapjának böngészése./

A megfejtéseket augusztus 15-ig küldjék el email címünkre:

pestisolet@dohany-zsinagoga.hu.

A Pesti Sólet legközelebb augusztus 30-án jelenik meg, a helyes megoldásokat megtalálják majd a körzet honlapján:

www.dohany-zsinagoga.hu.

A nyerteseket időben értesítjük.

1. Fesztbaum Béla már szerepelt a Zsidó Kulturális Fesztiválon. Mikor, milyen programmal?

- A. 2015-ben, a Könnyű esti sértés nevű színeszenekarral
- B. 2017-ben, Dalok a Kispipából – Seress Rezső dalaiból összeállított koncerttel
- C. 2018-ban, a Pál utcai fiúk musicallel.

2. Bródy János első szólólemeze címe?

- A. Hungarian Blues
- B. Az Illés szekerén
- C. Hang nélkül

3. Hány éves a Vujicsics együttes?

- A. 40
- B. 45
- C. 35

4. Zsoldos Imre és Sárosi Katalin szintén zenész gyermeke, a Dohány körzet tagja, ki ő?

- A. Zsoldos Péter
- B. Zsoldos Attila
- C. Zsoldos Gábor

5. Illényi Katica évekig tagja volt egy, az idei Fesztiválon is látható együttesnek. Melyiknek?

- A. Vujicsics
- B. Sabbats-hong
- C. Budapest Klezmer Band

6. Balázs Fecó nemrég szerepelt a Dohány körzetben. Mikor milyen alkalommal?

- A. 2018-as Chanukka ünnepség
- B. 2018-as óévűcsúztató
- C. 2019-es Purimi buli

7. Az Operettgála „címadó” dala – Budapest, Te csodás melyik operettben hallható?

- A. Rigó Jancsi
- B. Mágánás Miska
- C. Csárdáskirálynő

Műsorkavalkád városszerte

A „szomszédban”, az egykori OMIKE előadások színtere, a Goldmark-terem számos remek programnak ad otthont. Érdekesnek ígérkezik az Itt és Most Társulat és dr. Balázs Gábor eszmetörténész előadása, amelyet „Best of Isten, avagy a Tízparancsolat a színpadon” címmel nézhetnek meg. Ady Endre közel állt a zenéhez: megtanult kottát olvasni, dalszerzők tartoztak a baráti körébe, kuplék és kabarédalok szövegeit írta névtelenül, amelyeket később összetépett. A legjobb ember című zenés Ady-fantáziában néhány közismertebb dal mellett méltánytalanul ritkán, és lehet, eddig talán sosem hallott Ady-dalok is megszólalnak – szintén a Goldmarkban.

A Hegedűs Gyula utcai zsinagógában idén is kiváló műsorok garantálják a szórakozást. A Sabbathshong vendégként lép majd színpadra

Oláh Gergő és Pajor Tamás. Malek Andrea és Jáger Bandi a Zsidó Kulturális Fesztivál visszatérő vendégei. Ezúttal híres magyar és külföldi zsidó dalszerzők műveiből válogatnak, újdonságként Malek Andrea a legkedvesebb jiddis és

izraeli dalait énekeli el, hogy átadja nekünk a jiddis swing élettérzést... Zárásként két izgalmas koncert: a Debrecen Dixieland Jazz Band klezmer zenét IS játszik, illetve az előző századelő egyik legnépszerűbb dalszerzője, Zerko-

vits Béla műveit tolmácsolja Koltai Róbert, Kun Ágnes Anna, Fellegi Balázs, Nógrádi Gergely.

A Fesztiválon először lesz komolyzenei szalon – a műfaj szerelmesei akár be is költözhetnek a Wesselényi 17-be, s a barokktól a romantikáig „utazhatnak”, de felcsendülnek Chopin, Debussy, Csajkovszkij művei is.

Érdemes lesz ellátogatni a Bálint-házba is, ahol a könyvajánlók, s beszélgetések mellett a nemrég elhunyt Heller Ágnesre és Ungváry Tamásra is emlékeznek majd.

Tini és Kölykök a hátsó udvarból

Nem kell nagy jóstehetség ahhoz, hogy kijelentsük: Bródy János koncertjére biztos megtelik a Dohány utcai zsinagóga! A könnyűzene gyorsan forgó színpadán a művész megmaradt örök Tininek, aki dalokba fordult költészetével elvarázsolja, s a rá jellemző iróniával kijózanítja a szebb és igazságosabb világról álmódókat. A kétórás estén Bródy János ismét megosztja velünk dalokba foglalt véleményét szerelemről, barátságról, szabadságról, magánéletéről és köztársaságról.

Balázs Fecó a tavalyi Fesztiválon Malek Andrea vendégként néhány számot énekelt már a Dohány utcai zsinagógában. Akkor siker aratott, hogy az idei rendezvényen önálló koncertet ad zsinagógánkban. A zenés időutazáson megszólalnak majd az ős-Neoton, a Taurus és persze a Korál slágerei is. Bár ma már sokkal kevesebb fellépést vállal, mint elmondta, örömmel áll színpadra a világ legszebb zsinagógájában. Így csak az a kérdés, ki várja jobban a koncertet, ő, vagy (mi) a Kölykök a hátsó udvarból...

Zsenik a zsiniben – Zséda, Darvas Ferenc, Müller Péter Sziámi

Egy olyan trió áll most össze az idei Zsidó Kulturális Fesztiválra, amelynek három tagja közösen még soha nem lépett színpadra: Zsédényi Adrienn Zséda énekesnő, - a Dohány Kulturális Páholyának korábbi vendége, - Darvas Ferenc zeneszerző és Müller Péter Sziámi előadóművész, költő.

Az alkalmi társulás három különböző, egyenként is összetett zenei világot jelentő zenész különleges egymásra találását sejteti. Ezen az estén a klasszikus zenétől a sanzonon, a kuplén, a popon és a rockon át a jazz műfajáig szólalnak meg olyan dalok, amelyek e három művész előadásában sajátos atmoszférát teremtenek.

A címben említett zsenik név szerint Seress, Gershwin és Cohen, a koncerten nemcsak az ő dalait hallhatjuk, de számos más külföldi és magyar előadót, továbbá Zséda és Sziámi saját számaikat is. Az énekesnő ezúttal Bernstein- és Streisand-dalokat is előad, ám Darvas Ferenc is énekel majd. Bármennyire furcsán hangzik, az előadás során meglepetésduettet is hallhatunk Zsédától és Sziámitól.

Benedek István Gábor - Európa keringő

Kálmán Imre boldog-szomorú történetéről szól Benedek István Gábor (BIG) legújabb remeke, az Európa Keringő. Szeptember 2-án (17 óra) a Bálint-házban Varga Kovács Klári beszélget a szerzővel a könyvről és sok egyébéről. A Pesti Söletben kedvesként (a könyvhöz és a programhoz) az a részlet, mikor a Maestro vacsorázni viszi Verát és... De ezt már olvassák el az izgalmas kötetből!

Ezzel a gazdag várossal nem tudott betelni. És ő nem is akart! A Burgring, az Opernring maga volt számára a mennyei csoda! Bécs háza között csak a muzsikában érezte otthonosabban magát!

– Sokáig kell élnem – biztatta lelkét -, hogy a teljesség befoadására valóban legyen időm.

Felment egészen a Judenplatzra, és ott fordult vissza az Am Hofra. A Mária-szobor mindig jó érzéssel töltötte el, hiszen ő a Születet valahogy mindig kedves zsidó asszonynak gondolta!

Már alkonyodott, amikor megközelítette a Grillparzer kávéházat. A sofőr már ott várakozott rá a szokott helyen, ő – szokása szerint – udvariassan üdvözölte Herr Joseph Hiechsét.

– Majd jövök – mondta figyelmesen.

A kávéház a szokott vonzó arcát mutatta. A főasztalnál most is többen ültek, a szokásos csapat. Egyik-másik vendéget a Maestro látásból felismerte, de akire az utóbbi időben igazán kíváncsi volt, az most valóban itt ült. Ez a személy nem volt más, mint Vera kisasszony. Új vendégek voltak, őket már többször látta itt, állítólag az orosz forradalom elől menekültek.

Nem udvariaskodott feleslegesen, egyenesen a lányhoz fordult, és határozott hangon ezt mondta:

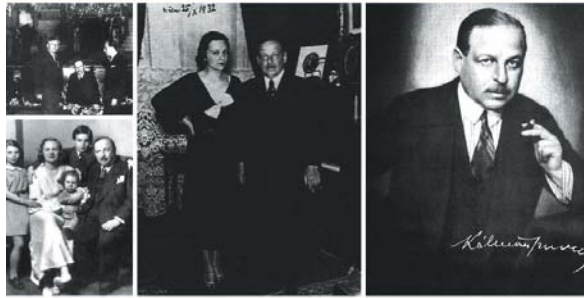
– Bocsánatot kérek kedved kisasszony, ne vegye zokon, de mit szólna, ha most elhívnám vacsorázni? – Nem kérdezte, kijelentette. – A Grinzgingbe mennék fel magával. Most éppen kitűnő az idő!

Vera meglepődött. Hazudna, ha nem várt volna valami hasonló kezdeményezést a virágok után a férfi részéről, de hogy az mi lesz, nem tudta. – Tudja mit? – felelte, és már állt is fel. – Tényleg gyönyörű az este. Köszönöm a meghívást.

Kikerült néhány, az asztal körül ülő vendéget, köztük Szonját is, akitől csak egy könnyed „Szervusz mama!” felkiáltással búcsúzott, és lényegében már bent sem volt a kávéházban, ment, odalépett Kálmán Imre mellé és mögé, és ők kisiettek az ajtón.

A törzsasztal tagjai jóformán levegőt sem tudtak venni. A pletykákból már mindenki ismert minden fordulatot, a napi virágcsokrokat, a rózsák mellé tűzött névjegyét, az autogrammal, és látták a külföldi premierút után, az újabb sikertől büszke Kálmán Imrét visszajönni.

Verát még soha senki nem vitte fel a Wienerwaldra. Még szürkülésben is elbűvölte az ottani varázslatos hangulat, a korai este borult ősfák között a kocsmák, vendéglők vonzereje, a Fresspaketek, a zabacsomagok semmi mással össze nem hasonlítható bűvölete, de mindenképpen vidám zene hallatszott ki a falak közül, vagy olykor egy szál andalító hegedűszó, máshonnan pedig kis zenekar szólt, netán egy-egy árva harmonika bűvölte el hallgatóit.

Benedek István Gábor

Európa Keringő

Kálmán Imre emlékére

REGÉNY

VINCE KIADÓ

Ahova viszont bementek, ott elképesztő pult várta a betérőket. A főfalon elhelyezett hatalmas állványokon az ország minden itala megtalálható volt. Üvegek, kövér és hasas változatban, pálinkák, égetett szeszek, borok, ritka párlatok és különféle címkéjű kincsek kínáltak itt fel magukat, de ez mind semmi volt. Semmi, mert a vendéget fogadó söntés kínálata minden képzeletet felülmúlt. Valóságos várfal volt ez a gyönyörű bútor; üvegezett, átlátható előlappal, és benne három emeletes sorban, gyönyörűen felvágott gusztusos sonkák, ínycsiklandozó módon tálalt kolbászok és füstölt húsook.

Vera majdnem elájult ettől a fenséges látványtól. Éhezései, koplalásai napjaira gondolt, azokra az otthonából kiebrudalt estéire, amikor kaparta a falat a kintől, amikor tehetlenségében a párna szélét rágta, a gyomrában maró úr, a közönséges éhség, a koplalás fájdalma miatt. Élénken emlékezett egy varsói déli időre, amikor valahol egy fali gerendából kitépett fadarabot rágott, hogy így számolja fel azt a lassan görcsös váló kint a gyomrában, amit egy falat ennivaló után érzett.

S most lám, mintha a hegyről lezúdulva érzékelt volna a kifogyhatatlan bőségű patakot, amely a csúcsról ömlik le a völgybe, hozva magával a varázslatos, rafinált ételgazdagságot. Olyat, amelyet az északi születésű szláv lány még soha életében eddig nem látott.

Mély hálát érzett Kálmán Imre iránt, aki ezt a páratlan, hihetetlen élményt lehetővé tette számára, amiből nem hiányzott a várakozásteli vágy, hogy kézzelfoghatóvá tette számára, hogy akár fél perccel múlva megízlelheti, megeheti, elpusztíthatja, a bensejébe gyömöszölheti, egyszerűen felzabálhatja ezeket a falatokat.

Boldogan ült le tehát a faragott, gyalult asztal mellé, amelyet a Maestro neki, előtte felkínált. A pincér ráadásul Vera számára kissé különös beszédűnek mutatkozott, mert nem bókokat, nem udvarias vicceket mesélt, vagy bécsi kedvességet mondott, adott, kínált, hanem a belépéskor meglátott dagadó húsokat... És Vera még mindig kizárólag ült és várt, majd a pincér kis fonott kosarakban érdesre süttött, barna ropogós héjú kenyereket tálalt fel, fehérre szeletelt veknikkel, kívánatosra törhető falatokkal, amíg a végén ott állt előtte az asztalon a bőség maga. Mint az egész Alpok!

...

Vera egyszerűen nem tudott betelni a sok finomsággal. Ilyen gasztronómiai gyönyörűséggel, fejedelmi asztali pompával még nem találkozott. Maga is meglepődött, hogy milyen feneketlen étvágy lett úrrá rajta, hiszen – fogyókúra ide, karcsúság parancsa oda – nem tudott betelni az ízekkel-zamatokkal, és rendre feltámadt benne a habzsolás utáni olthatatlan vágy, és csak evett, evett, evett...

Dohány utcai zsinagóga programok

09.01.

BUDAPEST KLEZMER BAND

Vendég: Jordán Adél,
Fesztbaum Béla

09.02.

BRÓDY JÁNOS koncert

09.03.

VUJICSICS együttes, SÖNDÖRGŐ együttes és TOLCSVAY LÁSZLÓ

09.04.

ZSOLDOS IMRE 100 - SÁROSI KATALIN emlékest sztárfellépőkkel

09.05.

ILLÉNYI KATICA Közreműködik: Sárik Péter Trió

09.08.

BALÁZS FECÓ Vendég: Keresztes Ildikó, Gerendás Péter, Szűcs Antal Gábor

ZSIDÓ
KULTURÁLIS
FESZTIVÁL
2019. szeptember 1-9.

09.09.

OPERETTGÁLA Budapest, Te csodás

Dési János

A zsidó vallás lefokozása Horthy idején

A zsidók elleni jogfosztás-sorozat egy mára már nagyjából elfeledett állomásához érkezett a Horthy korszak 1942 nyarán. A Kállay-kormány ekkor fogadtatta el az 1942. évi VIII. törvénycikket, amely kivette a zsidó vallási felekezetet a bevett egyházak sorából.

Az ország ekkor már régen túl volt Európa első zsidótörvényén, a numerus clausus-on, vagyis azon a szabályon, amely megszüntette a zsidók jogegyenlőségét azzal, hogy ravsasz módon korlátozta számukat a felsőoktatási intézményekben. Aztán 1938-tól sorban jöttek az „igazi” zsidótörvények, jogkorlátozó, jogfosztó szabályok. 1941-ben fogadták el az úgynevezett faji törvényt, amely nemcsak megtiltotta a zsidóknak minősített személyek házasságát „nem zsidókkal”, de – jobb szó híján használjuk most ezt a szót – faji alapon határozta meg, ki számít zsidónak. Az 1942 tavaszán hatalomra került Kállay-kormány kétségtelenül kereste a kapcsolatot a szövetséges hatalmakkal, ugyanakkor a németekkel sem mert újat húzni. Inga-dozott, ahogy akkor mondták: Kállay kettőst járt. Közben a törvényhozásban, az igazgatási apparátusban, a hadseregben és a sajtó jelentős részében felbátorodtak és erősödtek az antiszemita hangok. A munkaszolgálatra kötelezett zsidó férfiakat számtalan atrocitás érte.

A zsidó vallás recepcióját megszüntető törvény, ha úgy tetszik, közel sem járt közvetlenül olyan tragikus következményekkel, mint más zsidóellenes rendelkezések. Ám jól illeszkedik abba a sorba, mely a zsidók teljes jogfosztásához, kirablásához, összegyűjtéséhez, deportálásához, majd megöléséhez vezetett.

Miközben a zsidók jelentős része még ekkor is – sőt még két évvel később is – bízott a magyar állam lovagiasságában, abban, hogy ha ők hűséges polgárai az országnak, akkor az is megvédi majd őket, a viharfelhők gyorsan gyülekeztek. Az egymást követő jogfosztó intézkedések, a megkülönböztetés azt mutatta a népnek, hogy a zsidókat ki lehet lökni a társadalomból, őket már nem védi a törvény,

hanem üldözi, velük már bármit meg lehet tenni.

Sokszor előkerül, hogy a zsidótörvényeket azért kellett meghozni, hogy kifogják a szelet a nyilasok és a nácik vitorlájából. Kétségtelen Kállay nem engedte, hogy sárga csillag viselésére kötelezzék a zsidókat és a deportálásokat német követelésének is ellenállt. De sokat mindez nem ért. A sorra megsza-

Kállay Miklós /Forteplan/

vazott, elfogadott rendeletek mind-mind hozzájárultak, előkészítették a zsidók végétét.

A magyar történelem szebb lapjaira tartozik, hogy a kiegyezés után nem sokkal elfogadták a zsidók polgári és politikai egyenjogúságát biztosító jogszabályt (1867. XVII. tc.), amely megnyitotta az utat a zsidók társadalmi felemelkedése előtt. Jellemző a kor hangulatára, hogy a jogszabályt a képviselőház egyhangúan fogadta el és a főrendiházban is csak 4 ellenszavazat akadt.

Ezek után neves zsidó és nem zsidó közéleti emberek komoly akciót indítottak, hogy ne csak, mint egyének, hanem, mint vallási közösség is egyenjogúvá válhassanak a zsidók. Vázsonyi Vilmos, Löw Imánuel, Mezei Ferenc és Mezei Ernő, Márkus Dezső neve fémje-

lezte többek között ezt az akciót. Ebben a korban a keresztény, különösen a katolikus egyház, előjogokat élvezett, és nem kevesen akadtak, akik szerették volna ezeket megőrizni. Azonban mind nyilvánvalóbbá vált, egy polgári, fejlődő államot nem tarthat a feudális klérus a fogságában.

1892 elején a pesti hitközség dísztermében fogadták el azt a határo-

lökte. (Kétségtelenül, volt ennél rosszabb is. A „túrtek” csoportja, amelyek tagjai folyamatos hatósági zaklatásokat kellett, hogy elsz szenvedjenek, főként a kisebb szekták kerültek oda.)

Az „elismert” vallásfelekezetek lényegesen kevesebb joggal rendelkeztek, s sokkal szigorúbb állami felügyelet alá kerültek, mint a „bevettettek”. Korlátozták ingatlan-szerzési képességeiket – a zsidó felekezeteknek ekkorra már és ekkor még – komoly vagyona volt. Jóval nehezebb volt és állami akarrattól függött, hogy egyházközséget hozzanak létre. Szociális- és oktatási intézményeik többé nem kaphattak állami támogatást. A jogszabály azt is leszögezte, más felekezet tagja nem térhet át zsidó hitre. (Az ún. harmadik zsidótörvény nem sokkal korábban már kimondta, hogy zsidó és nem zsidó nem házasodhat, sőt ez sok év börtönnel fenyegetett bűncselekményé vált – ahogy szexuális kapcsolatot sem létesíthettek zsidók és nem zsidók.) S ezzel a legújabb szabállyal egy utolsó kiskapu is bezáródott.

A Horthy kormányzó és Kállay Miklós miniszterelnök által aláírt törvény szimbolikus is volt – fontos lépés a teljes kizárás felé.

A cenzúráról sújtott korabeli zsidó sajtó azt hangsúlyozta, mindez semmit sem változtat azon, hogy a zsidó hit szabályait meg lehet és kell tartani továbbra is, ugyanakkor elismerte, mindez nehezíti a felekezet kulturális és szociális életét. A „bevett” egyházak vezetői nem különösebben tiltakoztak, nem fejezték ki szolidaritásukat – ezek után mondani sem kell, hogy politikai kapcsolataikat, főpapjaik felsőházi tagságát sem használták ki arra, hogy fellépjenek addigi „bevett” egyházi társuk mellett. Az ország megállíthatatlanul sodródott a tömeggyilkosság felé.

Kitűnő zsidók - kitüntetett zsidók (XVIII.) – Szilárd Klára

Különböző kitüntéseket és azok zsidó adományozottjait mutatjuk be ezen az oldalon. Reméljük, örömmel olvassák, akik szeretik a régi történeteket, a régi dokumentumokat, a régiségeket, a történelmet, melyek össze-függnek a zsidó múlttal-jelennel. Mostani hősünk, Szilárd Klára (Claire Szilard) festő-, szobrász és üvegművész, Nordau-díjas, Sao Paolo Nagydíjasa és a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetettje.

A kitüntetésről

Az Országgyűlés 1991-ben hozta létre Magyar Köztársasági Érdemkeresztet, amely kitüntetés mai napig adományozható.

Azon személyek kaphatják az érdemrendet, akik az ország érdekében, az emberi értékek gyarapításában, példamutató tevékenységet folytattak, folytatnak.

A korábbi cikkben közölt Magyar Köztársasági Érdemkereszt alacsonyabb változata, mely három fokozatból áll. Az arany, ezüst és bronz fokozatokból.

Két típusa létezik a fokozatoknak, a polgári verzió, melynek zöld a szalagja, két szélénél nemzetiszín beszövésekkel, és a katonai változat, mely ugyanaz a díszítés, de a szalag alapszíne vörös.

Az arany fokozat szalagjának közepén három, az ezüst fokozatnál kettő és a bronz fokozatnál egy vörös sáv lett elhelyezve. A katonai változatnál is ugyanez az elosztás, de a sávok színe a vörös alapon zöld formában jelennek meg.

A kitüntetés keresztet formáz, melynek szárai között vékony babérkoszorú látható, melynek anyaga megegyezik a kereszt anyagával, külön zománcozást, festést nem kapott. A kereszt előoldalán a központi térben, babérágban elhelyezett állami, koronás címer látható. A hátoldalon két évszám helyezkedik el egymás alatt: 1946 és 1991. Az évszámok jelzik a korábbi és az aktuális alapítási éveket.

Az adományozotról

Szilárd Klára 1921-ben született Budapesten, 1939-ben érettségizett a Veres Pálné Gimnáziumban, de közben 1936-tól Jaschik Álmos szabadiskoláját látogatta. 1940 és 1944 között tanulmányokat folytatott a Gallé Tibor, Sárkány Loránd, Istókovits Kálmán, Koffán Károly és Bernáth Aurél által vezetett szabadiskolában. 1944-ben menekülnie kellett. 1945 és 1951 között Svájcban élt, Genfben szerzett diplomát az Ecole des Beaux-Arts-on. 1951-ben Izraelben telepedett le, ahol először Tel Avivban, majd Ramat Ganban, végül huszonhat évig Jaffán élt és dolgozott.

Színházi díszleteket, monumentális üvegablakokat tervezett, kivitelezett, festéssel foglalkozott. Izraelben tizennégy zsinagóga üvegablakai készültek el a tervei alapján. 1986-tól hegesztett vasszobrokat alkotott. 1991 és 2001 között párizsi műtermében is tevékenykedett. A '80-as évek második felétől egyre sűrűbben járt Magyarországra, s 1993-ban véglegesen hazatelepedett. 1995-től nyaranként Szentendrén dolgozott, ahol utolsó egyéni kiállítását is rendezte, 2016-ban. Képeit először 1948-ban, Genfben mutatta be a nyilvánosság előtt, a tárlatot több mint hetven egyéni kiállítása követett Izraelben, Párizsban, Baselben és több magyarországi helyszínen.

Festményeit, grafikáit, szobrait sűrűn mutatta be magyarországi kiállításokon, s tagja lett minden fontos hazai szakmai szervezetnek. Első hazai kiállítását 1990-ben rendezte a Vigadó Galériában. Kiállításai közül kiemelkednek a budapesti Zsidó Múzeumban, az Ernst Múzeumban rendezett tárlatai. 2004-ben avatták fel a Dohány utcai Zsinagóga Wallenberg udvarán a Holokausztra emlékező nagyméretű üvegkompozícióját.

Munkabírása és művészi teljesítménye általános tiszteletet váltott ki, művészkollégái körében szeretet és megbecsülés övezte. 2002-ben a Magyar Köztársaság Elnökének Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetését nyerte el, 2013-ban a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete Életmű Díjasa lett.

Szilárd Klára művésznőhöz személyes jó barátság fűzött. Időskori éveit telenként a budapesti (Damjanich utca 58.) műterem-lakásában, vagy nyaranta a már említett, szentendrei műtermében töltötte. Szinte haláláig kora reggelenként már a műteremben alkotott és a délutáni sziesztája után, sötétedésig készítette újabbnál-újabb műveit. Szentendrén 90 évesen is szobrokat hegesztett, olajképeket festett. Imádtá az új megoldásokat, az adott témára kidolgozható szinkompozíciókat. Nagyon jó kedvű asszony volt, szerette a viceket és bármikor vevő volt egy jó poénra! Bár kora magas volt már, a szíve, az agya és alkotási vágya megmaradt fiatalnak!

Az adományozás

Kitüntetését sok éves alkotói eredményei és nemzetközi elismertsége okán kapta meg 2002. augusztus 20-án az Országházban Mádl Ferenc köztársasági elnöktől.

Kitüntetését nagy becsben tartotta, budapesti műtermének meghatározó helyére helyezte ki, hogy ha látogató jött hozzá, biztos észrevegye, láthassa.

A cikkben szereplő kitüntetés és adományozási iratai jelenleg a Szilárd Klára Alapítványánál vannak, a fotón szereplő darab a szerző gyűjteményének része.

Izsák Gábor

(Forrás: <https://tinyurl.hu/LHjl>)

Szentgyörgyi Zsuzsa

A halk szavú zseni Wigner Jenő (1902-1995)

Az aggódó, jó szülő többnyire megkérdi érettségi előtt gyermekét, milyen pályát választana. Így tett a bőrgyáros papa is, amikor, a múlt század eleje felé erről faggatta nagyon okos fiát, akit a legjobb budapesti gimnáziumba járatott, és akivel a tantestület két kiemelkedő alakja, a fizikus Mikola Sándor és a matematikus Rátz László külön is foglalkozott. Akárcsak egy évvel fiatalabb barátjával, Neumann Jancsival.

Nos, a megkérdezett ifjú becsületesen bevallotta, hogy ő bizony fizikus akar lenni. - Jó, és hány fizikus állás lehet az országban? – érdeklődött a nagyon is gyakorlatias gyáros édesapa. - Hát, olyan négy körül – vallotta be a fia. Így történt, hogy az ifjú Jenő a vegyész szakra iratkozott be Budapesten a Műegyetemre, merthogy ez a szakma mégis csak jól hasznosítható egy bőrgyárban. Igaz, nem sokáig maradt itt, mert egy év múlva már a Berliini Műszaki Főiskolán (ma már egyetem) tanult fizikát.

mán, illetve Gábor Dénes, a Polányiak és még sokan) el kellett menekülnie a nácizmus elől. A felsoroltak közül ki Angliába, többségük pedig az USA-ba. Wigner Jenő itt dolgozott ki - egyebek között - egy általános elméletet az atommag-reakciókra, amelyet elsődlegesen - sajnos - az atombomba kifejlesztésekor hasznosítottak, de jól alkalmaztak később a békés, energetikai felhasználásokban is. Olyannyira, hogy Wigner az első, kísérleti atomreaktor tervezésében főszerepet játszott.

ben a döntés megszületett az amerikai atombomba létrehozására, a tudósok felhívása, intelme korszak-meghatározónak bizonyult. Igaz, e tudósok többsége, köztük Wigner is, ellenezte a bomba gyakorlati kipróbálását, hiszen addigra, 1945 augusztusára Németország már három hónapja kapitulált, Európában már béke volt. Csakhogy az amerikai katonák és velük az akkori héja politikusok mindenképpen tesztelni akarták a szörnyeteget, mondván, a még ekkor is harcoló japánok elleni háborúban így amerikai katonák ezreinek életét mentik meg. Vitatható állítás, hiszen Istenen kívül ki tudja megállapítani, melyik élet értékeesebb. Ám a többit tudjuk. Két japán város teljes pusztulását, százezrek szörnyű sorsát. Wignert is, akár se-regnyi más kiemelkedő tudóst, még az egyébként galambnak aligha nevezhető Tellert is élete végéig kínozza az önvád azért, hogy tudásuk vezetett e borzalomhoz. Kétségtelen, hogy amikor az atombomba kifejlesztésébe belefogtak, Németország, vagyis a náci rendszer még győzelmeket ért el szövetségesével, Japánnal együtt.

vágott. Ettől már a jó tudós is ideges lett és rákiáltott: Eredj a pokolba (go to hell)! De rögtön hozzátette: légy szíves (please)! Sokszor idézik a hangyás jelenetet még fiatal korából. Egy barátjával az uszodában a fűvön feküdtek, amikor a társ észrevette, hogy Jenő lábán hangyák mászkálnak. - Nem csípnek? – kérdezte. - Dehogynem! – így a válasz. – Akkor miért nem öli meg őket? – Mert nem tudom, melyik csípett meg.

Persze, e kedves finomság mögött, amely lényeg volt, kemény elhatározottság, sőt, védelem húzódott meg. Az említett tanítvány meg is jegyezte: „Amerikában mindenki ismeri Wigner szerénységét, de ez csupán látszólagos. Ő jól ismeri saját értékét, a szerény viselkedés csak védelem a külvilág felé”. Mi, akiknek szerencsénk volt találkozni vele (négyezer is járt Magyarországon, nevét fizikai díj is viseli), bizonyíthatjuk, mindig szerényen kérdezett és beszélgetett. Ami a szintén sűrűn hazalátogató Tellerről nem mindig volt elmondható...

Ez a szerény, csendes ember óriás, alkotó zseni volt. Ezt igazolja a sok díj is, amit kapott. Közülük két kiemelkedőt említünk itt: a Nobel-díjat (1963, „Az atommagok és az elemi részecskék elméletének továbbfejlesztéséért”) és az Albert Einstein-díjat (1972, „Elméleti fizikai eredményeieért”). Mi több, szülőhazája is elismerte, az egyik legnagyobb akkori kitüntetéssel: 1983-ban megkapta a Magyar Népköztársaság Zászlórendjét.

Laptártakor érkezett:

Wigner Jenő nyolcvanéves jóslatát igazolták magyar és izraeli kutatók. A fizikus által megjósolt „Wigner-kristályt” (elektronok alkotta, különleges kvantumkristályt) egy szén nanocsőben figyelték meg. A hírben az is figyelemreméltó, hogy egy alapkutató feltevésre nyolc évtized múlva lett meg a válasz.

Teller és Wigner (jobbról)

Végzés után ugyan beállt a családi gyárba, de nem sokáig maradt ott. Visszatért az akkoriban a fizika, a matematika és a kémia tudományának is világhatalmába, Németországba. Itt megismerhette, sőt együtt is dolgozhatott a kor szellemi óriásaival. Alig harminc éves, amikor megjelenik máig hatásos, mondhatni, korszakalkotó könyve, Csoportelmélet módszer a kvantummechanikában címmel. Azonban miként a többi „Marslakónak” (Neumann, Szilárd, Teller, Kár-

De a rettenetes világháború kényszere alatt ő is közreműködött az amerikai atombomba létrehozásában. Részes volt a híres-hírhedt levél ötletének kialakításában, amelyet az utókor, mint Einstein-levelet ismer. A levelet a relativitáselmélet alkotója Roosevelt elnökhöz intézte. Tegyük hozzá, az ötlet, mint annyi más zseniális ötlet, Szilárd Leótól származott. Bár hosszú és göröngyös volt az út, amíg az amerikai kormányzati bürokrácia útjain, olykor útvesztői-

* A kiemelkedően nagy tudós, Wigner termékeny tudományos életét nagyban elősegítette, hogy a magánélete harmonikus volt, bár két felesége meghalt korán, és csak a harmadik élte őt túl. Ebben a harmonikus életben mindenképpen része lehetett annak, hogy híresen kedves ember volt. Legendák keringtek udvariasságáról. Tanítványa, maga is híres fizikus mesélte például, hogy egyszer egy autó szabálytalanul Wigner kocsija elé

„A Marslakók”

ÓBUDA A RÓMAI PARTNÁL KEZDŐDIK!

Szórakozás, evezés, kellemes időöltés a régi Rómain

Néhány hónapja új sorozatot indítottunk, amely többek tetszését elnyerte. Folytatjuk a sok érdeklőséggel tarkított utazást. A www.melyenszanto.blog.hu szerzője, **Szántó András** válogat továbbra is a blogban megjelent legérdekesebb írásából. Maradunk a Dunánál, a Római-partról, s az ottani jeles sportéletről is olvashatnak.

Az alábbi válogatásban semmiféle logikát ne keressenek - bemutatunk néhány érdekes korabeli vendéglőt. Főleg a régi Római-part felidézése fontos, hiszen a Főváros eltüntette a régi fákat és a régi hangulatokat, s ezzel végleg eltüntetve a föld színéről a „Rómaiit” és a csónakházaz, evezős, sülthas romantikát.

Óbuda sokkal nagyobb és több volt, mint gondolnánk. S száz évvel ezelőtti kertvendéglőről hosszú oldalakat lehetne regélni és képeket mutogatni, hiszen mind kedvelt kirándulóhely volt. Akkoriban egy család, vagy társaság kirándulása azt jelentette, hogy vasárnap reggel felkerekedett, néhány villamossal kibumlizott Óbudára vagy Csillaghegyre, ott bevetette magát a kertvendéglőbe. Jókat evett és ivott, esetleg kuglizott, majd délután összeszedte a gyerekeket és elindult hazafelé.

Római part

A Duna-part már talán több száz éve vonzza a városiakat. A Dunának a Szentendrei sziget utáni lassuló áramlása egy gázló használatát tette lehetővé, ez volt a Megyeri-rév. Az újkor hajnalán, a folyó két partján egy-egy kocsmá állt. A Káposztásmegyeri-parton a Sas (ma Megyeri csárda) - a budai oldalon pedig a Bivalyos. A vendéglők közül ez a legrégebbi, ám néhány éve már bezárt étterem. A csárdát 1798-ban a gázlónál kiala-

kult vásártér mellé építették, a bivalykereskedők itt vásárolták a gazdáktól az állatokat. A csárda köré gyűltek a kézművesek is: kirakodóvásárait a mai búcsúk hangulatát idézték. A Bivalyos csárda az 1930-as évektől a fejlődő római-parti élet és a vadevezősök kedvelt szórakozóhelyévé vált. Gyerekkoromban nehéz volt hétvégeken helyet szerezni az ebédeléshez (ma sajnos nehéz ott vendégeket találni). A mai Római-parton korábban csak néhány lőpormalom állt, mert itt a „senki földjén” az esetleges robbanás nem okozhatott nagyobb kárt. A vasúti hídtól északra fekvő részt még a 30-as években is Lőpormalomnak hívták. Ezekről neveztek el korábban az egyik legendás kertvendéglőt is: Lieb Márton a halászcárdáját úgy hir-

dette, címe: Óbuda-Lőpormalom. Korábban már eltűntek a lőpormalmok – máshogy, és gyárakban készült a lőpor. Helyettük a Dunán elszaporodtak a gabonaörlő vízimalmok. Az 1800-as évek végén a népszerű vízimalmok egyike Lieb Mártoné volt. Mikor a gőzmalmokban kezdtek örölni a gabonát jóval egyszerűbb és gazdaságosabb módon, a vízimalmok feleslegessé váltak. Liebék jó üzleti érzékkel parthoz vontatták malmukat és létrehozták a több, mint 100 évig virágzó római-parti csónakházak egyikét 1904-ben. Lieb Márton népszerű kertvendéglőjét a 30-as években vejenek adta át.

Berlingerék korábban is Óbuda nevezetes családjai közé tartoztak, közülük először Berlinger Márton nyitott bormérését 1884-ben a Solyvár utca 26. szám alatt. Utána Berlinger Antal 1895-ben a Kórház utca 38. számban nyitott kocsmát. Berlinger György a Bécsi út 4596 hrsz. alatt üzemeltett kocsmát 1901-ben, majd az Ürömhegy 1591/8 hrsz. alatt 1903-ban. Itt teszek egy kis kitérőt, mert ez az ürömi „restauration” nevezetes volt – többek között azért, mert már sok kerékpáros kirándult (a rendes emelkedőkön megközelíthető) vendéglőhöz. Berlinger úr el is nevezte a helyiségét róluk – „Zum Radfahrer”-nek. Később is alig akadt hasonló a hazai vendéglők

között, pedig Ausztriában, szintén a Duna mentén, mai napig hihetetlenül népszerűek az ilyen fogadók! (Feleséggel végigbicikliztünk Passautól Bécsig, és sok olyan vendéglősnél jártunk, akik kizárólag a biciklis túrázókból éltek!)

A Lieb csárdához visszatérve - egy további családtag, Berlinger Jakab volt, aki „benősülve” vette át apóásától, Lieb Mártontól a Római part 14. szám alatti kocsmát. (Lieb Mártonnak volt másik kocsmája is, a Lőpormalom dűlőn. Veje a Nánási út 7972 hrsz. alatt, szintén 1923-ban nyitotta meg vendéglőjét.

A vendéglő a szokásos elrendezésű volt, az első helyiség lett a söntés; a második, kisebb a különterem. Igazán a kerthelyiség számított, ahol nyári estéken a napi sportolás, vízi élet befejeztével az emberek megpihentek, felüdültek. A vendéglőben egyszerű ételeket, pörköltet, gulyást is készítettek. Az egyik Lieb rokon, aki annak idején gyerekként nyáron besegített a szóda viz szállításába a Berlinger kocsmához is, úgy emlékszik vissza, délelőttönként halbúz terjengett a környéken, mert felkészültek a halak tisztításával az esti halászlé főzésére. Elég nagy volt a Dunára néző kerthelyiségük, legalább 200 vendég fért el a nyári estéken.

A Berlinger testvérek tízen voltak, közülük ötven lettek vendéglősök, nemcsak Óbudán, hanem pl. a Ferencvárosban is folytatták-örizték a család jó hírnevét.

Evezés, sportélet

Korán megindult a Római-parton a sportélet is. A Hajógyári sziget utáni, három kilométeres partszakaszon rendezte a két lelkes sportember, gróf Széchenyi István és báró Wesselényi Miklós híres, 1842-es evezős versenyt. /Melyet amúgy a Lánchidat építő Clark Ádám nyert meg./ Valójában ez indította el a pezsgő vízi életet, elkezdődtek a csónakház-építések – először Angliából importált csónakkal, majd hamarosan a helybéli

csónaképítő mesterek termékeivel. A városiak mai kedvelt biciklis célpontja régen a „vadevezősök” területe volt. Az első felfedezők hamar rájöttek, hogy Buda fölött a legtisztább a Duna-víz, amikor még nem érte el a malmokat és gyárakat, de azokból különben is a másik – újpesti – oldalon volt több. Először kis kunyhókat, majd pavilonokat és nagyobb hangárokat építettek a csónakok számára, Később ezek mellé kis fülkékből álló épületeket,

rénnyel./ Hétfvégén sokszor 8-10-en használtuk egy ismerős szobáját, csupán átöltözésre - majd vittük le a csónakokat a partra és indultunk a „szigetkerülésre”. Visszatérve jött a lényeg - átmentünk az „Evezős bisztróba” és megrendeltük az ebédeket. A hullámlemez-ből készült Evezősben volt a legjobb a sült hal kovászos uborkával, utána csapolt sörrrel. Hát ez akkor nagy gasztronómiai élményt jelentett!

kiszolgáló helyeket (mosdók, büfék), végül a nagyobb nyüzsgés után vendéglőket. Fialat koromban (60-as évek) nagy protekció kellett ahhoz, hogy valaki bérelhessen egy csónakházat. /Ez kb. 2x4 méteres fülske volt ágygal és egy kis szek-

Egy régi vízitúratérkép alapján emlétek néhány hajdani Római parti helyszínt. Az Északi-összekötő vasúti híd után, tehát a Duna jobb partján voltak a következő csónakházak és/vagy büfék: Magasházy, Weinberger, Fojt és Fia,

Bürgermeister, Faragó, Laick, Novara, Spárta, Podoletz, Fodor, BCSEE, Bakti, BBTE, Adria, Schmoling (ezek mind csónakházak). Aztán a Hattyú és a Csuka csárda, Leszkoczky (csónakház), a Muki és a Tüzes csárda, Jánosháza, Füzesséry, a Duna, Nap néni csárdája, Nap bácsi csárdája, Kumibri csárda, Haraplak csárda.

azonban a kerthelyiség mélyen benyúlt a hatalmas platánok és fűzfák alá. A kitűnő halászlé, sült halak és pörköltök mellé feltétlenül szükség volt a cigányzenekarra is – a zenészek sokszor változtak, ugyanis az éves pályázatra rengeteg banda jelentkezett, a tulajdonosok tudtak válogatni. Mindenesetre elmaradhatatlan kellékei voltak a hétfégi

A század első felében a Duna-part már 23 csónakházzal és 5 csárdával büszkélkedett, melyek közül az egyik legfurcsább nevű: a Kumibri Szanatóriumot képen is bemutatom. /A sejtelmes név eredetéről semmit sem tudunk, de feltehetően a századelő népszerű gyermekjátékaira utal. A német „KIBRI” játékok sokféle ház- és járműmodellből, összerakható és mozgatható mechanikai szerkezetekből kínáltak óriási választékot 1895 óta. /Ez mai gondolkodással „sportcentrum” volt - tenispályával, kölcsönözhető bércsónakokkal, horgászfelszerelésekkel, úszásoktatással - 1973-ig lehetett fürdeni a Dunában, ekkor a víz szennyezettsége miatt betiltották. /Néhány hete, hatalmas érdeklődés mellett egy napig ismét lehetett strandolni a Rómain – A szerk./ Szolgáltatásai között egy héten kétszer manikűr, pedikűr és „elsőrendű hajmunka” is szerepelt, de elsősorban a ropogósra sült halakért látogatták a környéken nyaralók.

A komolyabb éttermek ritkábbak voltak errefelé, pedig az 1910-es évek óta léteztek igazán híresek. Főként a Rómaifürdő tóvendéglő volt népszerű, mert már akkor is sokan választották a strandot hétfégi szórakozásként, amikor a fürdőruhát még csak rövidebb volta különböztette meg az utcai viselettől. A fürdoház és panzió fából épült, belül öltözőkkel, aljában konyhával és vendéglővel – nyáron

„kiengedésnek”, lazításnak - a családi Római parti kirándulásnak...

A Rómaifürdő- és a Lieb vendéglő mellett sokan keresték fel a Bürgermeister család nagy kerthelyiségét is, amely a 8-as számú telepen volt (a vasúti híd után nem sokkal). Saját hajókikötő jelezte a Duna felől hollétüket, a stégen kis építménnyel, melyben néhány csónak elzárható volt és a tetején napozni lehetett. Az étterem feljebb a parton egy beton talapzatra épült, hogy a kisebb árvizek ne öntsék el. Hatalmas teraszán 250-300 ember fért el egyszerre, de a belső helyiséget is használták, mert nyáron a levehető ablakaik tökéletes szellőzést és hangulatot biztosítottak.

A Bürgermeister Károly által alapított weekendtelep alapja egy csónaképítő műhely volt, és a család kielboot-jait (tökesúlyos, kétpár-evezős, angol stílusú csónak) külföldről is keresték.

A 20-as évekre azonban a vendéglőkért sokkal többen rajongtak! (Károly testvére, Ferenc Rákoskeresztúron vezetett hasonlóan kedvelt vendéglőt). Városszerte egy remek plakáton hirdették szolgáltatásaikat: „Csónakház a legmodernebb berendezéssel, futball és tenispálya, pingpongasztalok, büffé; bércsónakok, csónaképítő üzem. Bürgermeister károly, III. ker. Római Dunapart.”

Az eredeti cikkben még számtalan érdekességet és fotót is találhatnak: <https://tinyurl.hu/Ahok>

Megtalálták a tórai Ciklág városát

Egy nemzetközi kutatócsoport megtalálta és azonosította a bibliai Ciklág városát, ahová Saul király elől menekült Dávid király – jelentette július elején az izraeli média.

A régészek a feltárt cserépedények, a szénizotópos kormeghatározás, valamint az egymás feletti rétegek tartalma alapján megállapították, 3000 éve a bibliai Ciklág feküdt a Kirját Gat és Lakis közötti Chirbet al-Rai nevű dombon, ahol 2015 óta végeznek ásásokat. Eredményeiről a Jeruzsálemi Héber Egyetem, az izraeli régészeti hatóság (IAA) és a Sydney-i Macquarie Egyetem közös kutatócsoportja is közzétette tanulmányát.

A Biblia alapján a Gat városában uralkodó filiszteus Akis király menedéket nyújtott Dávidnak közös ellenségük, Saul király elől. Dávid 14 hónapig élt Ciklágban 600 családból álló udvartartásával, majd király lett Hebronban. Távollétében Ciklágot feldúlták a sivatagi nomád amálékiak, akik elhurcolták a város kincseit, illetve a nőket és a gyermekeket. Dávid üldözőbe vette őket és visszaszerezte zsákmányukat, kiszabadította az elrabolt embereket.

Joszeff Garfinkel professzor; a Jeruzsálemi Héber Egyetem Régészeti Intézetének vezetője, Szár Ganor, valamint a Macquarie Egyetemen kutató Kyle Keimer és Gil Davis szerint a Chirbet al-Rai nevű dombon minden megtalálható a bibliai Ciklág történetének jellemzőiből.

A szerves maradványok szénizotópos kormeghatározása alapján az alsó rétegben talált, olaj és bor tárolására szolgáló cserépedények az időszámítás előtti XII-XIV. században készültek.

Az edények a többi filiszteus városban, Asdódban, Askelonban, Ekronban és Gatban talált cseréppamforákhoz hasonlatosak, vagyis a korban egy filiszteus város feküdt ezen a dombon. A felette lévő, ie. X. századi régészeti rétegben talált edények viszont az izraeli törzsek tárgyi kultúrájának jegyeit hordozzák. Ezt a Dávid-kori települést feldúlták és felégették, ami egybevág az amálékiak támadásával, amelyet a Biblia örökített meg.

A Ciklág szokatlan, nem helyi, kanánita név, ami szintén filiszteus eredetre utal. A várost már több régészeti lelőhelyen próbálták azonosítani, de az eddig javasolt helyeken, Tel Halífnál és Tel Sévánál nem találták meg egymás mellett a filiszteus és az izraeli törzsek Dávid-kori letelepedését bizonyító réteget.

Búcsúzunk

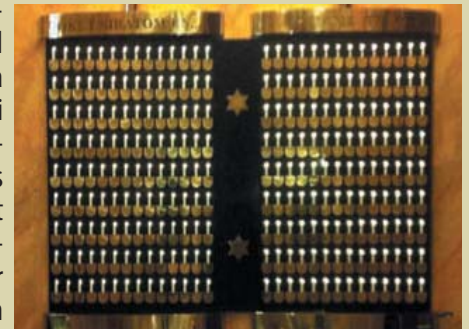
Szomorú júliusunk volt! Elhunyt Heller Ágnes és Ungváry Tamás, s az előző héten a Dohány körzet két tagját is elvesztettük.

Múlt pénteken a szilárd meggyőződésű, széles látókörű, jó humorú, kedves embertől, **Grosser Jánostól** vettünk búcsút. Életét meghatározta a kötődése zsidóságához, s az ideológiához, melyben hitt. Akkor is Izrael mellett állt, amikor nem volt ajánlott, gyermekeit, unokáit mind a zsidóság és az emberség becsületére, tisztelésére és tisztességére nevelte. Igazságérzete, az emberi értékek iránti ragaszkodása mindig velünk marad. Hitvese, gyermekei, unokái, családtagjai szívében örök életre lelt.

Két nappal később **Faragó Rudolfnét**, egy olyan aszszonyt kísértünk utolsó útjára, kinek egész élete a család volt. Majdnem hetven esztendő telt meg férjével szeretetben, megértésben, örömben és tragédiákban egyaránt. Kiváló, erős akaratú asszony, a család motorja volt. Igazodási és kezdőpont szerettei életében, központ és támasz. Lénye pótolhatatlan, férje, unokái és unokahúga életében betölthetetlen űrt hagyott maga után.

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák fölötti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szeretteinkért a gyertyák. A Jahrzeit-napon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunk úgy segít Önöknek, hogy közreadjuk, elhunyt szeretteiknek mikor is van a Jahrzeitje.

Steiner Sándorné	augusztus 4.	Frölich Györgyné	augusztus 20.
Grósz Mórné	augusztus 9.	Kalmár Maron György	augusztus 23.
Kárpáti György	augusztus 10.	Schiller Gyula	augusztus 25.
Szőnyi Sándorné	augusztus 11.	Waldner Ferenc	augusztus 30.
Dr.Bálint Imre	augusztus 15.	Blau Gábor	augusztus 31.
Vadas Árpádné	augusztus 19.	Izsák Vilmos	augusztus 31.

